Національний технічний університет України
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Інтелектуальної власності та приватного права

Правознавство

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	***Перший (бакалаврський)***
Галузь знань	***10 Природничі науки***
Спеціальність	***101 Екологія***
Освітня програма	*Екологічна безпека*
Статус дисципліни	*Нормативна*
Форма навчання	*очна/заочна*
Рік підготовки, семестр	*3 курс, 5 семестр*
Обсяг дисципліни	*2 кредити, 60 год. 18 лекцій і 18 практичних занять*
Семестровий контроль/ контрольні заходи	*Залік*
Розклад занять	*За розкладом* rozklad.kpi. під час консультацій
Мова викладання	*Українська*
Інформація про керівника курсу / викладачів	***Лектор:*** *кандидат юридичних наук, доцент Єгорова Валентина Сергіївна* ***Практичні:*** *кандидат юридичних наук, доцент Єгорова Валентина Сергіївна* *+38-050-591-23-04 Telegram* vsegorova@hotmail.com
Розміщення курсу	

Програма освітнього компоненту

Опис навчальної освітнього компоненту, її мета, предмет вивчання та результати навчання

Програма освітнього компоненту розроблена відповідно до Конституції України, Законів України «Про освіту», Указу Президента України "Про Національну програму правової освіти населення" та «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні». Правова освіта є невід'ємною частиною загальної культури громадянина, умовою формування правової та політичної свідомості. З метою підвищення рівня правової освіти населення, створення належних умов для набуття громадянами правових знань, а також забезпечення їх конституційного права знати свої права і обов'язки,в України затверджено «Національну програму правової освіти населення» та «Національну стратегію розвитку освіти в Україні». Національною програмою передбачено, що правова освіта є складовою частиною системи освіти і має на меті формування

високого рівня правової культури та правосвідомості особистості, її ціннісних орієнтирів та активної позиції як члена громадянського суспільства. Надання правової освіти має здійснюватись в усіх вищих навчальних закладах. Обсяг і зміст обов'язкового курсу з правознавства визначається для вищих навчальних закладів потребою суспільства у вихованні право свідомого громадянина.

Метою викладання навчальної дисципліни «Правознавство» є отримання як ґрунтовних теоретичних знань так і здатність розв'язувати складні практичні завдання: орієнтуватися у системі нормативно-правових актів, інших правових джерелах; розуміти і використовувати правові положення у професійній діяльності; відповідально ставитись до суспільних, державних інтересів, прав і свобод інших громадян.

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти зможуть:

- орієнтуватися в основних положеннях конституційного законодавства та відшукувати необхідні для відстоювання своїх прав правові норми;
- орієнтуватися в основних положеннях цивільного законодавства та відшукувати необхідні для застосування в повсякденній і професійній діяльності цивільно-правові норми;
- орієнтуватися в основних положеннях кримінального і адміністративного законодавства щодо злочину (проступку) і покарання (стягнення);
- використовувати положення трудового законодавства при влаштуванні на роботу та в процесі трудової діяльності.

Програмні результати навчання за навчальною дисципліною «Правознавство»:
Загальні компетентності:

(ЗК-1) Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
(ЗК-3) Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
(ЗК-7) Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Програмні результати навчання :
Студенти отримують знання про:

- виникнення і формування держави, сучасні види держави;
- види правових систем сучасності;
- розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування;
- розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування;
- уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення;
- уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства;
- розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- основи правового регулювання;
- зміст конституційних прав і обов'язків громадянина;
- права і обов'язки здобувача вищої освіти;
- основні права і обов'язки дітей і батьків, подружжя;
- знання прав (обов'язків) працівника та вимог трудового законодавства в обсязі, необхідному для професійної діяльності, вміння їх правильно використати (виконати) в конкретних життєвих ситуаціях.

В результаті засвоєння дисципліни студенти ***зможуть****:*

- складати прості юридичні документи;

- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України
- правильно визначати зміст реквізитів юридичного документу;
- знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства;
- правильно скласти резюме;
- написати позовну заяву до суду;
- написати скаргу, заяву або клопотання.

Академічна мобільність:
Національна кредитна мобільність:

- можливість укладання угод про академічну мобільність згідно чинного законодавства України в галузі вищої освіти.

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта та месенджери.

Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Правознавство» займає самостійне місце у структурі підготовки студентів ОКР «бакалавр» і є складовою циклу дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки. «Правознавство» перебуває у певному зв'язку з іншими дисциплінами циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки студентів. Такими дисциплінами, зокрема, є філософія, логіка, економічна теорія, психологія, соціологія та ін. Ці дисципліни створюють загальну світоглядну і методологічну основу для сприйняття студентами змісту правознавства.

Водночас отримані теоретичні знання та практичні навички з «Правознавства» є підґрунтям для вивчення інших освітніх компонентів.

Зміст навчальної дисципліни

Кредитний модуль 1

Тема 1. Поняття, сутність та походження держави і права

Тема 2. Основи конституційного права України

Кредитний модуль 2

Тема 3. Основи цивільного права України

Тема 4 Основи трудового права України

Тема 5. Основи кримінального і адміністративного права України

Навчальні матеріали та ресурси

Основна література:

1. Правознавство: навч. посіб. / В. О.Мирошниченко. - К. : ЦУЛ, 2019. - 288 с.
2. Правознавство : підручник / С. В. Пєтков [та ін.] ; - К. : ТОВ «Роял Принт», 2020. - 360 с.
3. Правознавство : підручник / В.Молдаван [та ін.] ; - К. : Центр навчальної літератури, 2019. - 184 с.

Додаткова література:

До розділу 1

1. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. — Харків: Право, 2019. — 584 с.

2. Конституційне право України: прагматичний курс : навч. посіб. / М. В. Афанасьєва, Ю. Ю. Бальцій, Ю. Д. Батан [та ін.] : за заг. ред. М. В. Афанасьєвої, А. А. Єзерова ; тех. ред. Ю. Д. Батан. - Одеса : Юридична література, 2017. - 256 с.
3. Конституція: люди та інституції (SWOT - коментар)/ Савчин М.В. – Юрінком Інтер, 2024 – 680 с.
4. Науково-практичний коментар Конституції України : коментар / Сопілко І. М., Беззубов Д. О., Корнєєв Ю. В., Мельник О. М. - Центр навчальної літератури, 2017. – 134 с.
5. Порівняльне конституційне право. Підручник/ Савчин М.В. – Юрінком Інтер, 2025 – 596 с.
6. Правові системи сучасності : навч. посіб. / за ред. Ю. С. Шемшученка. – К. : Юрид. думка, 2016. – 492 с.
7. Чижмарь К. Лавринович О. Коментар до Конституції України / Професіонал. — К., 2020.— 220с. /станом на 01.11.2020 р.

До розділу 2

1. Кримінальне право України : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / І. Тетарчук, Т. Дяків.] - К. : Центр навчальної літератури, 2020. - 240 с.

8. Науково практичний коментар до Кодексу законів про працю. - Правова єдність, 2020. – 894 с.
2. Сімейне право України : підручник / ред. Апопій І.В.; - К. : Центр учбової літератури 2019. - 360 с.
3. Трудове право України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. /Пилипенко П. Д.[та ін.]; за ред. д-ра юрид. наук, проф. П. Д. Пилипенка ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - 5-те вид., переробл. та допов. - К. : Ін Юре, 2019. - 543 с.

Навчальний контент

Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни можуть використовуватися: проблемні лекції, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейси, презентації, тощо. При цьому, потрібно враховувати рівень студентів, кількість студентів в групах, бажання їх приймати участь в тому чи іншому виді методик.

Проблемні лекції покликані сприяти логічному мисленню студентів і характеризуються тим, що коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного розмірковування. Система питань в ході лекції відіграє активізуючу роль, змушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

Семінари-дискусії (колоквіуми) проводяться для того, щоб сприяти обміну думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвинути мислення, допомогти формуванню поглядів і переконань, виробити вміння формулювати думки й висловлювати їх, вміння прислухатись до точки зору опонентів і «чути їх», навчитись оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

На заняттях використовуються мультимедійне обладнання, комп'ютер. При дистанційному навчанні використовуються сервіси відеоконференцій Zoom, освітній вебсервіс Google Classroom на платформі «Сікорський», Телеграм чат для комунікації зі студентами, університетське програмне забезпечення Інформаційно-телекомунікаційної система «Електронний кампус».

Лекційні заняття

1. Поняття, сутність та походження держави і права

Поняття і основні ознаки держави. Форми держави: поняття і структура.

Форма державного правління. Форма державного устрою. Політико-державний режим: поняття та види. Організація соціальної влади у первісному суспільстві. Виникнення держави. Історичні типи держави. Функції держави. Загальна характеристика теорій походження і сутності держави. Правова держава: ознаки та загальна характеристика.

Соціальні норми і їх види. Місце норм права в системі соціальних норм. Визначення поняття «право». Право в об'єктивному і суб'єктивному розумінні. Основні ознаки права. Походження права. Відмінності природного права від юридичного права. Принципи права. Функції права. Співвідношення держави і права. Поняття правового регулювання. Взаємний вплив держави, права і особи. Система права. Структура правової норми (гіпотеза, диспозиція і санкція). Співвідношення норм права і норм моралі. Поняття форми (джерела) права. Види нормативно-правових актів.

Завдання на СРС:

1. В чому полягає роль держави?
2. Яким є місце права серед інших соціальних норм?
3. В яких значеннях вживається термін «право»?
4. Що собою являє система права України?

2.Правові відносини та юридична відповідальність. Правова свідомість і правова культура

Поняття правових відносин. Види правових відносин. Склад правовідносин. Зміст правовідносин: суб’єктивні права і юридичні обов’язки. Суб’єкти правовідносин. Поняття правоздатності і дієздатності особи. Об’єкти правовідносин, їх види. Юридичні факти та їх види. Дії і події. Правомірні та неправомірні дії.

Законність і правопорядок. Поняття правосвідомості і правової культури. Правопорушення та проступки. Мета застосування юридичної відповідальності. Соціальне призначення юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності.

Завдання на СРС:

1. Якою є структура правовідносин?
2. Хто може бути суб’єктом правовідносин?
3. Що є підставою і змістом юридичної відповідальності?
4. Яким чином формується правова свідомість і правова культура людини?

3.Поняття, предмет, джерела конституційного права України. Конституція України як основа українського законодавства

Поняття і предмет конституційного права України. Конституційно-правові норми. Джерела конституційного права. Конституція України – основний закон держави. Місце Конституції України в системі джерел конституційного права. Загальні положення Конституції України. Основи конституційного ладу України. Конституційний принцип поділу державної влади. Організація правосуддя в Україні. Народовладдя в Україні та форми його здійснення. Виборчий процес в Україні. Виборча система України. Принципи виборчого права. Референдуми в Україні. Громадянин, як суб’єкт конституційного права. Єдність і відмінність понять «людина», «особа», «громадянин». Поняття громадянства України. Громадянські, політичні, економічні, соціальні, екологічні, культурні, сімейні права. Свобода людини: поняття, види, зміст, ознаки. Обов’язки громадян України, закріплені в Конституції України.

Завдання на СРС:

1. Якою є роль Конституції України у правовій системі України?
2. Які основні положення містить Конституція України?
3. Якими є основи конституційного ладу України?

4. Якими є принципи виборчого права в Україні?
5. Які права і свободи людини і громадянина передбачені Конституцією України?
6. Якими є конституційні обов'язки громадянина України?
7. Чи можна назвати Україну демократичною, соціальною і правовою державою?

4.Система органів державної влади України. Місцеве самоврядування

Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади. Поняття і функції парламенту. Структура і порядок формування Верховної Ради України. Представницька функція Верховної Ради України. Законодавча функція Верховної Ради України. Законотворчий процес. Президент України – глава держави. Порядок обрання Президента України, вимоги до кандидата на пост Президента України. Повноваження Президента України. Припинення повноважень Президента України. Система органів державної виконавчої влади в Україні. Склад і порядок формування Кабінету Міністрів України. Повноваження Кабінету Міністрів України. Центральні і місцеві органи державної виконавчої влади в Україні. Місцеве самоврядування в Україні. Органи місцевого самоврядування в Україні.

Завдання на СРС:

1. Якими є склад і порядок формування Верховної Ради України?
2. Які функції здійснює український парламент?
3. В чому полягає роль Президента в Україні?
4. Яким чином формується склад Кабінету Міністрів України?
5. Якими є повноваження Кабінету Міністрів України?
6. Які рівні організації можна виділити в системі органів державної виконавчої влади України?
7. Що таке місцеве самоврядування?
8. Які органи місцевого самоврядування діють в Україні?

5.Поняття, предмет, метод, джерела цивільного права України. Цивільно-правові відносини

Цивільне право як галузь права України. Предмет цивільного права. Метод цивільного права. Джерела цивільного права. Цивільний кодекс України. Структура і зміст цивільних правовідносин. Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків. Особи у цивільному праві. Поняття фізичної особи. Правоздатність і дієздатність фізичної особи. Поняття і ознаки юридичної особи. Порядок створення і припинення юридичних осіб. Види юридичних осіб. Об'єкти цивільних прав. Особисті немайнові права громадян. Поняття і види правочину. Вимоги, необхідні для дійсності правочину. Форма правочину.

Завдання на СРС:

1. Які відносини регулює цивільне право України?
2. Якими є суб'єкти і об'єкти цивільного права?
3. Що таке цивільна правосуб'єктність?
4. Що таке фізична особа?
5. Якими є ознаки юридичної особи?
6. Які вимоги висуває законодавство до форми і змісту правочину?

6.Право власності, зобов'язальне та спадкове право

Загальні положення про право власності. Суб'єкти права власності. Володіння, користування і розпорядження майном. Право власності Українського народу. Право приватної власності. Право державної власності. Право комунальної власності. Право спільної власності. Набуття та припинення права власності.

Поняття зобов'язання. Сторони у зобов'язанні. Види зобов'язань: договірні та не договірні зобов'язання. Підстави виникнення зобов'язань. Способи забезпечення виконання зобов'язань. Поняття і зміст договору. Порядок укладення договору. Окремі види договірних зобов'язань.

Договір купівлі-продажу. Сторони в договорі купівлі-продажу. Права й обов'язки сторін договору купівлі-продажу. Договір підряду. Договір майнового найму. Договір дарування.

Поняття спадкування. Спадщина, спадкодавець і спадкоємці. Спадкування за заповітом. Поняття заповіту та право на заповіт. Посвідчення заповіту нотаріусом. Спадкування за законом. Черговість спадкування за законом. Свідоцтво про право на спадщину.

Завдання на СРС:

1. Що таке «власність» і «право власності»?
2. Якими є форми власності в Україні?
3. Які способи забезпечення виконання зобов'язань передбачає цивільне законодавство?
4. Що є змістом договору і в якому порядку укладаються договори?
5. Що таке «спадщина» і «спадкування»?
6. Хто може бути спадкоємцем за законом і за заповітом?

7.Поняття і предмет трудового права України. Трудовий договір

Поняття трудового права і трудових правовідносин. Джерела трудового права. Предмет і метод регулювання трудового права. Суб'єкти трудових правовідносин. Поняття, форма і строки трудового договору. Зміст трудового договору. Контракт, як особлива форма трудового договору. Загальний порядок укладення трудового договору. Випробування при прийняття на роботу. Переведення на іншу роботу, зміна істотних умов праці. Трудова книжка – основний документ про трудову діяльність. Загальні підстави припинення трудового договору. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника. Розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу. Загальна характеристика окремих підстав розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу (ст. 40, 41 Кодексу законів про працю України). Відсторонення від роботи.

Завдання на СРС:

1. Хто є суб'єктом трудового права?
2. Якими є обов'язкові і факультативні умови трудового договору?
3. В якому порядку укладається трудовий договір?
4. В яких випадках трудовий договір може бути змінений або припинений?
5. Які особливості розірвання трудового договору з ініціативи працівника?
6. Які особливості розірвання трудового договору з ініціативи власника?
7. В яких випадках працівник може бути відсторонений від роботи?

8.Робочий час і час відпочинку. Матеріальна і дисциплінарна відповідальність працівників

Норма тривалості робочого часу. Скорочена тривалість робочого часу. Неповний робочий час. Надурочні роботи. Час відпочинку. Вихідні дні. Святкові і неробочі дні. Щорічні основні і додаткові відпустки. Порядок і умови надання щорічних відпусток. Відпустки без збереження заробітної плати. Трудова дисципліна і засоби її забезпечення. Правила внутрішнього трудового розпорядку. Заохочення за успіхи у роботі. Стягнення за порушення трудової дисципліни. Загальні підстави і умови матеріальної відповідальності працівників. Обмежена матеріальна відповідальність працівників. Повна матеріальна відповідальність працівників.

Завдання на СРС:

1. Яким чином законодавство нормує тривалість робочого часу?
2. Якими є види відпусток?
3. В якому порядку надаються відпустки працівникам?
4. Які системи оплати праці використовуються в Україні?
5. Яким чином забезпечується трудова дисципліна?
6. В яких випадках працівник може нести повну матеріальну відповідальність за заподіяну ним шкоду?
7. Яким чином роботодавець відшкодовує шкоду, заподіяну працівникові?

9.Злочин і адміністративне правопорушення. Покарання і адміністративні стягнення

Поняття, предмет і система кримінального права України. Кримінальний кодекс України: загальна характеристика. Поняття і ознаки злочину. Класифікація злочинів. Склад злочину. Суб'єкт злочину. Вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність. Вина та її форми. Поняття і мета покарання. Види покарань та їх характеристика. Злочини проти життя та здоров'я особи. Злочини проти власності. Злочини проти громадського порядку і моральності. Адміністративне правопорушення (проступок). Окремі види адміністративних правопорушень. Суб'єкт адміністративного правопорушення. Види адміністративних стягнень, їх загальна характеристика. Порядок накладення адміністративних стягнень.

Завдання на СРС:

1. Що є змістом Кримінального кодексу України?
2. Які покарання передбачає Кримінальний кодекс України?
3. Які адміністративні стягнення застосовуються в Україні?
4. Яким є порядок притягнення до адміністративної відповідальності?

Практичні заняття

1.Поняття, сутність та походження держави і права

1. Держава та її основні ознаки.
2. Основні теорії походження держави і права.
3. Поняття і основні ознаки права. Місце права серед інших соціальних норм.
4. Право як системно-структурне явище.
5. Джерела (форми) права: поняття і види.

Завдання на СРС:

1. Що таке правовідносини?
2. Якою є структура правовідносин?
3. Що таке юридичні факти? В чому полягає їх значення?
4. Якими є види юридичної відповідальності?
5. Як співвідносяться правова свідомість і правова культура?

2.Правові відносини та юридична відповідальність

1. Поняття і види правовідносин. Структура і зміст правовідносин.
2. Юридичні факти: поняття і види.
3. Поняття і види юридичної відповідальності.
4. Підстави, функції і принципи юридичної відповідальності.
5. Правова свідомість і правова культура.

Завдання на СРС:

1. Яким є основний зміст Конституції України?
2. Якими є механізми забезпечення стабільності Конституції?
3. Якими є основи конституційного ладу в Україні?
4. Які права і свободи людини та громадянина передбачені Конституцією?

3.Загальна характеристика Конституції України

1. Конституція як основа законодавства України.
2. Основи конституційного ладу в Україні.
3. Права, свободи і обов'язки громадян України.

Завдання на СРС:

1. Яким є склад і структура Верховної Ради України?
2. Які повноваження має Верховна Рада України?
3. Яким є правовий статус Президента України?
4. Яким чином формується склад Кабінету Міністрів України?

5. Які повноваження має Кабінет Міністрів України?
6. Що таке місцеве самоврядування?

4.Органи державної влади і місцевого самоврядування в Україні

1. Верховна Рада України – єдиний законодавчий орган в Україні.
2. Президент України – глава держави.
3. Система органів державної виконавчої влади в Україні. Правовий статус Кабінету Міністрів України.
4. Місцеве самоврядування в Україні.

Завдання на СРС:

1. Яким є предмет регулювання цивільного права?
2. Що таке правоздатність і дієздатність? Як фізична особа набуває дієздатності?
3. Якими є ознаки юридичної особи?
4. Що може бути об'єктом цивільних правовідносин?
5. Що таке правочин? Яким вимогам має відповідати правочин?

5.Цивільні правовідносини. Правочин

1. Поняття та структура цивільних правовідносин.
2. Фізична особа як суб'єкт цивільних правовідносин.
3. Юридична особа як суб'єкт цивільних правовідносин.
4. Об'єкти цивільних правовідносин.
5. Поняття і види правочину.

Завдання на СРС:

1. Яким є зміст права власності?
2. Що таке зобов'язання? Якими вони бувають?
3. Що таке договір? Якими є види договорів?
4. Якими є основні положення законодавства щодо відшкодування шкоди?
5. Якими є основні положення законодавства про спадкування?

6.Основи права власності і зобов'язального права. Спадкування

1. Право власності: зміст, форми, способи захисту.
2. Поняття і види зобов'язань у цивільному праві. Способи забезпечення їх виконання.
3. Цивільно-правові договори (купівлі-продажу, дарування, найму та інші).
4. Відшкодування майнової і моральної шкоди.
5. Інститут спадкування у цивільному праві.

Завдання на СРС:

1. Які відносини регулює трудове право?
2. Хто є учасниками трудових правовідносин?
3. Якими є умови трудового договору?
4. Яким є порядок укладення трудового договору?
5. Якими є підстави припинення трудового договору?
6. Якими є підстави і порядок розірвання трудового договору з ініціативи працівника і роботодавця?

7. Трудове право і трудовий договір

1. Поняття, структура і зміст трудових правовідносин.
2. Трудовий договір: поняття, зміст і форма.
3. Зміна умов трудового договору.
4. Підстави припинення трудового договору. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника і роботодавця.

Завдання на СРС:

1. Що таке робочий час? Які є види робочого часу?

2. Якими є види часу відпочинку?
3. Якими є правила надання відпусток?
4. Яким чином працівник може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності
5. Якими є підстави і види матеріальної відповідальності працівників за шкоду. Заподіяну роботодавцю?

8.Робочий час і час відпочинку. Відповідальність працівників

1. Робочий час працівників: тривалість, облік, надурочні роботи.
2. Час відпочинку працівників. Види відпочинку, відпустки.
3. Трудова дисципліна на підприємствах, в установах і організаціях. Застосування заходів заохочення і стягнення до працівників.
4. Матеріальна відповідальність сторін трудових правовідносин за заподіяну шкоду.

Завдання на СРС:

1. Що таке адміністративне правопорушення? Якими є його ознаки?
2. Які види адміністративних стягнень передбачені законодавством України?
3. Яким є порядок притягнення особи до адміністративної відповідальності?
4. Що таке злочин?
5. Що таке склад злочину?
6. Які види покарань передбачені Кримінальним кодексом України?

9.Основи адміністративного і кримінального права

1. Поняття та види адміністративних правопорушень.
2. Адміністративні стягнення і порядок їх накладання.
3. Поняття і види злочинів.
4. Покарання і їх застосування.

Заочна форма

Лекції

1.Поняття, предмет, джерела конституційного права України. Конституція України як основа українського законодавства

Поняття і предмет конституційного права України. Конституційно-правові норми. Джерела конституційного права. Конституція України – основний закон держави. Місце Конституції України в системі джерел конституційного права. Загальні положення Конституції України. Основи конституційного ладу України. Конституційний принцип поділу державної влади. Організація правосуддя в Україні. Народовладдя в Україні та форми його здійснення. Виборчий процес в Україні. Виборча система України. Принципи виборчого права. Референдуми в Україні. Громадянин, як суб'єкт конституційного права. Єдність і відмінність понять «людина», «особа», «громадянин». Поняття громадянства України. Громадянські, політичні, економічні, соціальні, екологічні, культурні, сімейні права. Свобода людини: поняття, види, зміст, ознаки. Обов'язки громадян України, закріплені в Конституції України.

Завдання на СРС:

1. Якою є роль Конституції України у правовій системі України?
2. Які основні положення містить Конституція України?
3. Якими є основи конституційного ладу України?
4. Якими є принципи виборчого права в Україні?
5. Які права і свободи людини і громадянина передбачені Конституцією України?
6. Якими є конституційні обов'язки громадянина України?
7. Чи можна назвати Україну демократичною, соціальною і правовою державою?

2.Поняття, предмет, метод, джерела цивільного права України. Цивільно-правові відносини

Цивільне право як галузь права України. Предмет цивільного права. Метод цивільного права. Джерела цивільного права. Цивільний кодекс України. Структура і зміст цивільних правовідносин. Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків. Особи у цивільному праві. Поняття фізичної особи. Правоздатність і дієздатність фізичної особи. Поняття і ознаки юридичної особи. Цивільна правоздатність і дієздатність юридичної особи. Порядок створення і припинення юридичних осіб. Види юридичних осіб. Об'єкти цивільних прав. Особисті немайнові права громадян. Поняття і види правочину. Вимоги, необхідні для дійсності правочину. Форма правочину.

Завдання на СРС:

1. Які відносини регулює цивільне право України?
2. Якими є суб'єкти і об'єкти цивільного права?
3. Що таке цивільна правосуб'єктність?
4. Що таке фізична особа?
5. Якими є ознаки юридичної особи?
6. Які вимоги висуває законодавство до форми і змісту правочину?

3.Поняття і предмет трудового права України. Трудовий договір

Поняття трудового права і трудових правовідносин. Джерела трудового права. Предмет і метод регулювання трудового права. Суб'єкти трудових правовідносин. Трудова правосуб'єктність. Поняття, форма і строки трудового договору. Зміст трудового договору. Контракт, як особлива форма трудового договору. Загальний порядок укладення трудового договору. Випробування при прийняття на роботу. Переведення на іншу роботу, зміна істотних умов праці. Трудова книжка – основний документ про трудову діяльність. Порядок ведення трудової книжки. Загальні підстави припинення трудового договору. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника. Розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу. Загальна характеристика окремих підстав розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу (ст. 40, 41 Кодексу законів про працю України). Відсторонення від роботи.

Завдання на СРС:

1. Хто є суб'єктом трудового права?
2. Якими є обов'язкові і факультативні умови трудового договору?
3. В якому порядку укладається трудовий договір?
4. В яких випадках трудовий договір може бути змінений або припинений?
5. Які особливості розірвання трудового договору з ініціативи працівника?
6. Які особливості розірвання трудового договору з ініціативи власника?
7. В яких випадках працівник може бути відсторонений від роботи?

Практичні заняття

1.Трудове право і трудовий договір

1. Поняття, структура і зміст трудових правовідносин.
2. Трудовий договір: поняття, зміст і форма.
3. Зміна умов трудового договору.
4. Підстави припинення трудового договору. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника і роботодавця.
5. Робочий час працівників: тривалість, облік, надурочні роботи.
6. Час відпочинку працівників. Види відпочинку, відпустки.
7. Трудова дисципліна на підприємствах, в установах і організаціях. Застосування заходів заохочення і стягнення до працівників.

Завдання на СРС:

1. Що таке робочий час? Які є види робочого часу?
2. Якими є види часу відпочинку?
3. Якими є правила надання відпусток?
4. Яким чином працівник може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності?
5. Якими є підстави і види матеріальної відповідальності працівників за шкоду. Заподіяну роботодавцю?

Політика та контроль

1. Політика освітнього компонента

Загальний стиль навчання – проблемно-орієнтований. Викладання проводиться у формі: лекції, практичних занять, самостійної роботи з можливістю консультацій з викладачем, індивідуальні заняття, застосування інформаційно-комунікаційних технологій (онлайн-лекції, дистанційні курси тощо). Опрацьовуючи навчальний матеріал «Правознавство», студенти виконують індивідуальне семестрове завдання шляхом написання тестів та кейсів. Самостійне виконання тестових завдань в режимі обмеженого часу у програмі MOODL сприяє поглибленню теоретичних знань студентів з окремих тем модуля, розвиває навички самостійної роботи з нормативними актами, сприяє формуванню вміння використовувати знання для вирішення відповідних практичних завдань. Комунікація з викладачем можлива і заохочуватиметься на навчальних заняттях, а також в межах двох годин консультацій з викладачем, які проводяться за графіком, доступним на сайті кафедри інтелектуальної власності та приватного права. https://ivpp.kpi.ua/

Навчальний матеріал з дисципліни можна знайти у дистанційному курсі «Правознавства» на сайті Платформи дистанційного навчання «Сікорський» доступ до якого є у студентів. Але для студентів, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, відвідування занять та активна робота на них необхідна. Однак відпрацьовувати пропущені заняття не потрібно.

Активна участь студента на практичних заняттях є обов'язковою і буде вимагатись. Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на практичних (семінарських) заняттях. Кожне пропущене практичне заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг студента з дисципліни. Немає конкретної кількості пропущених практичних занять, які потребуватимуть самостійного опрацювання студентом відповідних тем (виконання завдань) і додаткового спілкування з цього приводу з викладачем. Разом з тим, студент, який пропустив практичні заняття, може отримати низький рейтинг, який не дозволятиме допустити такого студента до заліку. В такому разі теми з пропущених семінарських занять мають бути обов'язково вивчені, а практичні завдання виконані студентом.

Студент, який виконає відповідні завдання (відповість на питання) отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей (виконання завдання).

Не треба чекати наближення заліково-екзаменаційної сесії для відповідного спілкування з викладачем. Варто це робити як тільки студент буде готовий продемонструвати свої знання і навички з пропущених тем занять.

Теми і завдання для практичних занять передбачені силабусом дисципліни, доступні на дистанційному курсі «Правознавство» на сайті Платформи дистанційного навчання «Сікорський» та у «Кампусі».

Студент на практичному занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки або презентації з питань теми заняття, однак читати з аркуша паперу не варто. Це також характеризує рівень підготовки студента не з кращого боку.

Не рекомендується використовувати матеріали, знайдені у мережі Інтернет, без їх ретельної перевірки, оскільки, як правило, вони мають низьку якість та сформовані з використанням застарілого законодавства.

Тематика лекцій висвітлена у силабусі дисципліни. Вітаються питання від студентів до викладача під час лекції. Викладач може ставити питання окремим студентам або загалом аудиторії. Допускається і вітається діалог між студентами і викладачем на лекції.

На практичних заняттях студенти готують всі питання передбачені семінарським заняттям які вони можуть побачити у силабусі та на дистанційному курсі на сайті Платформи дистанційного навчання «Сікорський». Під час практичних занять, викладач узагальнюватиме та аналізуватиме помилки і недоліки відповідей студентів, відповідатиме на питання студентів. Студенти оцінюватимуть відповіді один одного, виявляючи недоліки.

Бажаю вам, шановні студенти, успіхів у вивченні дисципліни «Правознавство» знання ці допоможуть у вирішення складних юридичних питань у вашому професійному і особистому житті!

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто викладачем.

Студенти мають право оскаржити результати контрольних заходів, але обов'язково аргументовано, пояснивши з яким критерієм не погоджуються.

Календарний рубіжний контроль

Проміжна атестація студентів (далі – атестація) є календарним рубіжним контролем. Метою проведення атестації є підвищення якості навчання студентів та моніторинг виконання графіка освітнього процесу студентами[1].

Критерій	Перша атестація	Друга атестація
Термін атестації [2]	8-ий тиждень	14-ий тиждень
Умовою отримання атестацій є поточний рейтинг [3]	≥ 20 балів	≥ 40 балів

Академічна доброчесність

[1]Рейтингові системи оцінювання результатів навчання: Рекомендації до розроблення і застосування. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 20 с.
[2]Там само.
[3]Там само.

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: https://kpi.ua/code.

Норми етичної поведінки
Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: https://kpi.ua/code.

Дистанційне навчання
Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті на сайті Платформи дистанційного навчання «Сікорський».

Інклюзивне навчання
Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами, окрім студентів з серйозними вадами зору, які не дозволяють виконувати завдання за допомогою персональних комп'ютерів, ноутбуків та/або інших технічних засобів.

Поза аудиторні заняття
Передбачається участь в конференціях, форумах, круглих столах, олімпіадах тощо.

2. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (РСО)

Поточний контроль: експрес-опитування, опитування за темою заняття, тестування після вивчення кожної теми, МКР
Календарний контроль: провадиться двічі на семестр
Семестровий контроль: залік - 5 семестр

Умови допуску до семестрового контролю: мінімально кількість балів передбачена РСО 40 балів.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	*Оцінка*
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

РСО (Залік):

Робота на практичних заняттях

Формою перевірки рівня підготовленості студентів під час практичних занять згідно тем робочої навчальної програми є:

- оцінювання знань студентів на практичних заняттях;
- оцінювання виконаних завдань самостійної роботи студентів.

Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює 5 балів х 9 занять = 45 балів (за семестр). Оцінюється робота всіх присутніх на занятті студентів. З цією метою викладач організує експрес-опитування, роботу групами щодо аналізу вивченого матеріалу. Після вивчення кожної теми проводиться тестування на платформі дистанційного навчання «Сікорський». Кількість тестових питань від 20-60. Час на відповідь – 1хвилина на питання. Студенти бачать 10-20 з них. Питання оцінюються в 1 бал за кожну правильну відповідь.

Рейтинг студента визначається наступним чином:

Робота на практичних заняттях – 45 бали

Написання 5-6 тестів за темами. –55 балів

Так, рейтинг студента за обраховується наступним чином: 45+55=100 балів

Критерії оцінювання:

5 – ***високий*** (поглиблений) рівень підготовки з теоретичних та практичних завдань, які виносяться на заняття. Вміння працювати групами, аналізувати відповідні законодавчі акти та вирішувати ситуаційні завдання;

4 – ***добрий*** рівень підготовки. Засвоєння теоретичного матеріалу, вирішення ситуаційних завдань із незначними помилками;

3 – ***задовільний*** рівень підготовки. Недостатній рівень засвоєння матеріалу, обмеження знань виключно інформацією підручника;

2 – ***незадовільний*** рівень підготовки. Дуже низький рівень засвоєння знань, відсутня ініціатива в обговоренні питань практичного заняття;

1 – ***незадовільний*** рівень підготовки. Відсутність знань з пройденого матеріалу, повна пасивність на практичних заняттях.

Для отримання «зараховано» з першої проміжної атестації (7- 8-й тиждень) студент ***матиме не менше ніж 20 балів.***

Для отримання «зараховано» з другої проміжної атестації (14 тиждень) студент ***матиме не менше ніж 40 балів.***

Залік

Максимальна сума балів складає 100. Для отримання заліку з освітнього компоненту «автоматом» потрібно мати рейтинг не менше 60 балів.

Студенти, які наприкінці семестру мають рейтинг менше 60 балів, а також ті, хто хоче підвищити оцінку в системі ECTS, складають залік.

На залік передбачені питання для усної співбесіди (30 питань), та тест з курсу правознавства на 100 питань, в базі 500. (студенти бачать 20 питань, які весь час перемішуються).

Кожне питання залікової співбеседи (4 питання) оцінюється у 10 балів відповідно до системи оцінювання:

- «відмінно», повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) – 10 балів;
- «добре», достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації або незначні неточності) – 6-9 балів;
- «задовільно», неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації та деякі помилки) – 1 - 5 бал;
- «незадовільно», незадовільна відповідь – 0 балів.

Переведення значення рейтингових оцінок в європейську систему оцінювання (ECTS) і традиційні оцінки для внесення їх до екзаменаційної (залікової) відомості та залікової книжки здійснюється відповідно до наведеної вище таблиці

Для отримання студентом відповідних оцінок (ECTS та традиційних) його рейтингова оцінка (***RD***) переводиться згідно з таблицею:

RD	**Оцінка ECTS**	**Оцінка традиційна**
95 – 100	відмінно	Відмінно
85 – 94	дуже добре	Добре
75 – 84	добре	
65 – 74	задовільно	Задовільно
60 – 64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
RD <60	незадовільно	Незадовільно

Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Правознавство»

1. Система юридичних наук;
2. Характеристика влади додержавного суспільства. Види влади.
3. Причини та форми виникнення держави;
4. Основні теорії походження держави.
5. Поняття та ознаки держави;
6. Функції держави. Механізм держави;
7. Форми держави;
8. Поняття та види соціальних норм;
9. Поняття та ознаки права;
10. Джерела права;
11. Нормативно-правовий акт: поняття , ознаки та види;
12. Систематизація нормативно – правових актів;
13. Поняття та види правовідносин;
14. Склад правовідносин, характеристика елементів;
15. Поняття та види юридичних фактів;
16. Поняття Конституції, її походження та ознаки;
17. Класифікація Конституцій;
18. Основні етапи розвитку українського конституціоналізму.

19. Дати визначення понять:Людина, особа та громадянин;
20. Визначення та класифікація прав людини;
21. Особисті права людини;
22. Політичні права людини;
23. Соціально – економічні права;
24. Обов'язки громадян;
25. Поняття громадянства;
26. Форми здійснення народного суверенітету;
27. Вибори і референдум в Україні;
28. Конституційна форма правління, державного устрою і політичного режиму України;
29. Система органів державної влади за Конституцією України;
30. Поняття та порядок укладення колективного договору;
31. Поняття та порядок укладення трудового договору;
32. Випробування при прийнятті на роботу;
33. Порядок припинення трудового договору з ініціативи працівника;
34. Порядок припинення трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу;
35. Поняття робочого часу та його види за трудовим законодавством;
36. Поняття та види часу відпочинку за трудовим законодавством;
37. Порядок надання та види щорічних відпусток;
38. Оплата праці, гарантійні та компенсаційні виплати;
39. Дисциплінарна відповідальність працівників. Дисциплінарні стягнення: види та порядок застосування ;
40. Матеріальна відповідальність та умови її застосування за трудовим законодавством;
41. Умови і порядок укладення шлюбу. Державна реєстрація шлюбу;
42. Підстави розірвання шлюбу;
43. Право особистої приватної власності дружини та чоловіка;
44. Право спільної сумісної власності подружжя;
45. Шлюбний договір;
46. Фізичні особи як суб`єкти цивільного права;
47. Юридичні особи як суб`єкти цивільного права;
48. Поняття цивільної правоздатності і цивільної дієздатності;
49. Цивільна правосуб`єктність юридичних осіб;
50. Поняття власності і права власності;
51. Поняття цивільної угоди та цивільного договору. Зміст договору;
52. Види договорів (односторонні і багатосторонні; реальні і консенсуальні; усні і письмові);
53. Поняття договору купівлі-продажу;
54. Поняття договору майнового найму (оренди);
55. Поняття спадщини (спадкового майна). Спадкодавець та спадкоємці. Відкриття спадщини. Підстави спадкування: за законом і за заповітом;
56. Право інтелектуальної власності в Україні.

Робочу програму освітнього компоненту (силабус):

Складено к.ю.н., доцентом кафедри інтелектуальної власності та приватного права Єгоровою В.С.

Ухвалено кафедрою інтелектуальної власності та приватного права (протокол № 13 від 10 червня 2025 р.)

Погоджено Методичною комісією факультету (протокол № 4 від 24 червня 2025 р.)